

ZAMANIMIZIN KOKUSU

-Byung Chul Han Üzerine Bir İnceleme-

Ramazan KILIÇ

Eskiyeni Yayınları: 175

ZAMANIMIZIN KOKUSU
-Byung Chul Han Üzerine Bir İnceleme-

Ramazan KILIÇ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Haziran 2023

ISBN: 978-625-7673-88-4

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

ZAMANIMIZIN KOKUSU

-Byung Chul Han Üzerine Bir İnceleme-

Ramazan KILIÇ

Ankara 2023

Ramazan KILIÇ

2000/Malazgirt doğumlu yazar, 2015-2018 yılları arası eğitim gördüğü Van Anadolu İmam Hatip Lisesi Fen ve Sosyal Bilimler Proje Okulu'ndan mezun olduktan sonra 2018-2023 yılları arası Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde Temel İslami Bilimler, Teoloji ve Felsefe eğitimi almıştır. Yazar, İslam Felsefesi, Batı Felsefesi, Karşılaştırmalı Teoloji, Teknoloji Felsefesi, Bilim Felsefesi, Kültür Tarihi, Sosyal Teori, Düşünce Tarihi gibi alanlar üzerine çalışmaktadır. Yazar, Arapça ve İngilizce bilmektedir.

TEŞEKKÜR

Bu çalıőmanın ortaya çıkması sürecinde her zaman fikirlerinden istifade ettiğim kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Tuba Nur Umut'a verdiği emek ve desteklerinden ötürü minnettarım. Onun destekleri olmasaydı muhtemelen bu eser ortaya çıkmayacaktı. Aynı şekilde Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe Tarihi Anabilim Dalında görev yapan, derslerini dinlemekten keyif aldığım Prof. Dr. Celal Türer'in, sohbetlerinde bulunmaktan memnuniyet duyduğum hocalarım Prof. Dr. Hasan Yücel Başdemir'in ve Ar. Gör. Ahmet Hamdi İşcan'ın da katkılarını zikretmem gerekir. Zaman zaman kendileriyle anlamlı fikri istişarelerde bulunduğum İsmail Kurt ve Tarık Örnek de hatırlayarak vefa göstermem gereken kişiler arasındadır. Araştırma süreci boyunca mahcup edici bir tahammül gösteren, maddi-manevi desteklerini kesmeyen sevgili ailemi de minnetle zikretmeliyim. Katkılarından dolayı arkadaşlarım Halil İbrahim Gülaar'a, Mirza Süleyman Beşeryar'a Jeanne Guiero'a ve Muhammed Kaplan'a da şükranlarımı sunarım.

Ramazan Kılıç
Ankara 2023

ÖN SÖZ

Heidegger'de varlığa yönelen ve onu idrak etmek isteyen düşünce, duygularla iç içe ilerler. İdrak, duygulanımlarla beraber gerçekleşir. Plato'nun varlığa yönelmesi, Eros'a; Spinoza'nın, sevgiye; Kierkegaard'ın ise kaygıya neden olmuştur. Varlık, insana kendisini duygular vasıtasıyla açar. Heidegger, kendi zamanında yaşanan varlık krizindeki varlık duyumsamasının “sıkıntı” olduğunu ifade etmiştir. Heidegger, teknik faaliyetin özünün teknoloji olarak daraltılmasının huzursuzluğunu yaşıyordu anlaşılan. Öz olarak teknoloji fikrinin “yapılabilirlik” zorgusuna tabi tutulması, varlığın tüketilmesi anlamına gelir. Ancak varlık, Heidegger için hiçbir zaman bütünüyle tüketilmez. Varlığı nicelikselleştirme, varlığın eksik idrakini netice verir. Var olanı anlamak için şeylerin şeffaflaştırılması ve niceliksel bir forma indirgenmesi varlığı açmaz. Buna göre bir şeyin varlığı, o şeyin zamansallığının çözülmesi ile bilinebilir. Heidegger, *Varlık ve Zaman*'ına, varlığın anlamı sorusunun yeniden sorulması gerektiğini vurgulayarak başlar. Varlığın anlamı, zamanın yorumlanmasına dayanır.

Oluşsallık fikrinin terkiyle doğal olanın “yapılabilirlik” fikrinin müdahalesine maruz kalması, varlığı aşmakla birlikte zamanın yapısını da değiştirir. Byung Chul Han, *Zamanın Kokusu*'nda, anlatsal zamanın ve doğallığının kurucu unsuru olan Tanrı'nın, tarihten ve zamandan koparılmasıyla zamanın, kendisine sürem bahşeden ağırlık noktasını kaybettiğini söyler. Dağılan zamanın kaybedilen süreminin boşluğu, hızlandırılmayla doldurulmaya çalışılır. Ancak hızlandırılan zaman, ağırlık noktasını kaybettiği için oluşsal zamanın anlatsısını oluşturamıyor. Modern dönemin atılımını gerçekleştiren “yapılabilirlik” fikri teknolojik araçlarla önemli neticeler verince zaman,

anlatısını kaybetmiştir. Zamanın kokusunun taşıyıcısı olan anlatıların hızlandırılmayla ortadan kalkması, zamanı süremden kopararak kesikleştirmiştir. Algılar, zamanın kokusunu alamadığı, anlatıyı yakalayamadığı için süreksiz ve kaygılıdır. Çağımız, zamansız bir update ve format çağıdır. Ne var ki varlığa anlamını veren, zamana koku veren şey anlatıdır. Zaman, bir sürem sahibi olduğunda ve bir anlatıya kavuştuğunda koku verir. Zaman, anlatısını kaybettiğinde kokusuzlaşır.

Koku, Heidegger'in ifade ettiği gibi, varlığın idrak edilişindeki duyguyu ve idrak edildiği varlık durumunu hatırlatır. *Heidegger'in Kalbi*'ni yazan Byung Chul Han, varlığa yönelimin günümüzde verdiği duyguyu ustalıkla yakalar. Çalışmamıza konu ettiğimiz Byung Chul Han'ın eserleri, bu açıdan günümüzde varlıktan süzülen kokuyu, zamanın kokusunu alma denemeleridir. Günümüzde varlık, şeffaflaştırılmaya, sanallaştırılmaya, hızlandırılmaya ve en nihayetinde de ekonomik kaygılarla dijitalizasyona ve enformizasyona uğratılır. Dataizmin ideolojisi, günümüz kapitalizminin yeni aracıdır. Hızlandırılan ve sanallaştırılan varlık, zamansal kokusunu verememektedir. Uygarlığın huzursuzluğu, varlığın kokusunu alamamanın krizi olduğu anlaşılır. Byung Chul Han, varlığın yeni bir kriz durumunu yaşadığı kokusuz zamanımızı, meta-anlatısal bir nazarla süzer. Han'ın varlık üzerine duyumsamalarını konu ettiğimiz bu çalışma, teknolojinin dönüştürücü etkilerini hissettiğimiz çağımızda, varlığı duyumsayamamanın ve varlığın kokusunu alamamanın ıstırabını yaşayanlara ithaf olunur.

Ramazan Kılıç
Ankara 2023

KISALTMALAR

a.y.	: Aynı Yer
a.g.e.	: Adı Geçen Eser
Bkz.	: Bakınız
Bs.	: Baskı
C.	: Cilt
Dip.	: Dipnot
Ed.	: Editör
Çev.	: Çeviren
s.	: Sayfa
Tr.	: Translator
IOT	: Internet of Things
Vd.	: Ve Diğerleri
YZ	: Yapay Zekâ
Yay.	: Yayınları

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	V
ÖN SÖZ	VII
KISALTMALAR	IX
GİRİŞ	1
Byung Chul Han	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇAĞIN FELSEFİ PROBLEMLERİ VE BYUNG CHUL HAN	5
1.1. Niceliğin Egemenliği ve Sonrası	5
1.2. Dünyanın Tekdüzeleşmesi	8
1.3. Demokrasi'den Enfokrasi'ye	11
1.4. Beğendim (<i>Like</i>) Kapitalizminin Kültür Endüstrisi	12
1.5. Yapabilme Öz Sömürüsü	15
1.6. Dijital Panoptikon	18
1.7. Dataizm ve Bilginin Krizi	20
1.8. Big Brother 2.0: Big Data	23
1.9. Cesur Yeni Dünya'ya Doğru	24
1.10. Teknolojinin Yozlaşısı Rasyonalitenin Yitimi Hakikat Bilincinin Kaybı	26

İKİNCİ BÖLÜM

BYUNG CHUL HAN'IN FELSEFİ YAKLAŞIMLARI	31
2.1. İktidar Fenomeni	31
2.1.1. Mantık ve Semantik	32
2.1.2. İktidar Metafiziği ve Etiği	55
2.2. Neoliberal Psikopolitika	59
2.2.1. Biyopolitikanın Dönüşümü	68
2.2.2. Big Data	71
2.2.3. Dataizm ve Nihilizm	78
2.2.4. Çağın Özgürlük Krizi	80
2.3. Demokrasi'den Enfokrasi'ye: Kamusalığın Çöküşü	83
2.3.1. Demokrasi Sonrası	92
2.3.2. Truthiness: Çağın Hakikat Krizi	100

2.4. Şiddetin Topolojisi -----	107
2.4.1. Şeffaflığın Şiddeti: Şeffaflık Toplumu-----	119
2.5. Algorfobi: Günümüzde Acı -----	131
2.5.1. Hayatta Kalma Histerisi -----	136
2.5.2. İnsan Sonrası Çağa Doğru Son İnsan -----	138
2.5.3. Çıplak Yaşam ve Tarihin Sonu-----	151
2.6. Yorgunluk Toplumu -----	155
2.6.1. Eziyet Çektiren Boşluk-----	158
2.7. Sanat'a Dair -----	164
2.7.1. Estetik ve Güzellik İdeali -----	167
2.7.2. Güzel ve Yüce -----	172
2.7.3. Örtünmenin Güzelliği -----	176
2.7.4. Eğlencenin İkiliği -----	177
2.8. Başka'nın Kaybı & Aynılık Cehennemi -----	182
2.8.1. Kutsalın Pornografik Profanlaşma Biçimi -----	189
2.8.2. Teorinin Sonu-----	191
2.9. Çağın Zaman Krizi-----	194
2.9.1. Vita Contemplativa & Vita Activa -----	208
SONUÇ: TOPRAĞA ÖVGÜ & YERYÜZÜNE DÖNÜŞ -----	217
KAYNAKÇA -----	227